European Institute for Gender Equality

Prantsusmaa on soolise võrdõiguslikkuse indeksi esikohal esimest korda.

Võrdõiguslikkuse õigusaktid toimivad, kuid veel mitte kõikjal…

Prantsusmaa on tõusnud ELi soolise võrdõiguslikkuse indeksis esikohale, lõpetades Rootsi viibimise esikohal alates 2013. aastast. Kogu EL tervikuna liibub soolise võrdõiguslikkuse poole siiski väga aeglaselt ja tänavune indeks näitab, et ühes valdkonna edu ei suuda vedada muid valdkondi.

„Sooline võrdõiguslikkus on kasulik Euroopa konkurentsivõimele ja selle teeb võimalikuks kvaliteetne hooldus," ütles Euroopa Komisjoni sotsiaalõiguste, oskuste, kvaliteetsete töökohtade ja valmisoleku eest vastutav juhtiv asepresident Roxana Mînzatu. „Tänavune soolise võrdõiguslikkuse indeks näitab teed: vanemapuhkus mõlemale vanemale ja lastehoid, mis on kättesaadav, kui pered seda vajavad, et igaühe oskused aitaksid kaasa Euroopa kestlikule majanduskasvule."

„Tänavune soolise võrdõiguslikkuse indeks edastab selge sõnumi: kui Euroopa tegutseb võrdõiguslikkuse nimel, muutuvad inimeste elud – ja need võivad muutuda kiiresti," ütles Hadja Lahbib, Euroopa Komisjoni võrdõiguslikkuse ning kriisivalmiduse ja -ohje volinik. „Õigusaktide vastuvõtmine on siiski ainult algus. Tõeline võrdõiguslikkus ilmneb palgalehel, kui naine teenib sama palju kui tema meeskolleeg. See ilmneb kodus, kui isa võtab vanemapuhkuse ja on kohal mitte ainult magamamineku, vaid ka vannitamise ajal. See on Euroopa, mida soovin, et kogeks iga naine ja iga mees, olenemata elukohast."

„Prantsusmaa näitab, mis juhtub, kui riik otsustab, et sooline võrdõiguslikkus võimupositsioonidel on norm, mitte erand," ütles EIGE direktor Carlien Scheele. „Kõige raskem tõde on see, et üks läbimurre ei saa vedada kogu indeksit. Kui Euroopa suhtuks hooldusesse, töötasudesse ja haridusse sama otsustavalt, ei mõõdaks me edu ainult punktide murdosades. Kahjuks on teha veel palju."

Peamised tähelepanekud

- ELi punktisumma on 64,5 punkti 100st, mida on 0,9 punkti rohkem kui eelmisel aastal ja 5,6 punkti rohkem kui 2020. aastal.

- Prantsusmaa (74,8) tõusis Rootsist (73,6) ettepoole, nende kannul on Taani ja Hispaania. Kõige väiksema punktisummaga on Küpros, Ungari ja Tšehhi.
- Võim on kõige kiiremini parenev valdkond, mis on sel aastal kasvanud 2,4 punkti ja alates 2020. aastast 13,1 punkti, kuid selle punktisumma on endiselt kõige väiksem (42,9).
- Kõigi ülejäänud valdkondade tulemused suurenesid viimase aastaga vähem kui ühe punkti.
- Hoolduskohustused ei jagune ikka veel võrdselt. Naised töötavad vähem täistööajale taandatud töötunde ja hooldavad rohkem kui mehed. Ligikaudu 41% naistest ja 20% meestest hooldab lapsi nädalas üle 35 tunni.
- Õigus vanemapuhkusele ei taga ikka veel õigust puhkusehüvitistele.

Hüpe tipus

Prantsusmaa tõus tulenes 9-punktisest hüppest soolise võrdõiguslikkuse suunas võimu valdkonnas. Prantsusmaa on nüüd lähedal soolisele võrdsusele valitsuses, suurimate ettevõtete juhtkondades ja spordialaliitude juhtkondades.

Prantsusmaa ei ole üksi. Alates 2020. aastast on veel 15 liikmesriiki suurendanud võimu valdkonnas punktisummat rohkem kui 10 punkti, sest äriühingute juhatustes ja spordi juhtivatel ametikohtadel on rohkem naisi. Seitsmes liikmesriigis kuulub naistele juba vähemalt 40% suurimate börsil noteeritud äriühingute juhtorganite kohtadest, mis on suuresti saavutatud tänu seadusega kehtestatud kvootidele. ELi direktiivis soolise tasakaalu kohta äriühingute juhtorganites on seatud eesmärgiks, et tegevjuhtkonnavälistest juhtkonnaliikmetest peaks naisi olema 40% ja kõigist juhtkonnaliikmetest 33%.

0,9 punkti rohkem kui eelmisel aastal. Edasiminek on aeglane

Väljaspool võimu valdkonda on olukord palju vähem julgustav. Soolise võrdõiguslikkuse saavutamisel on liigutud veidi edasi, kuid tempo on aeglustumas. Aastane edasiminek on alates 2023. aastast langenud alla ühe punkti.

Teadmiste valdkonnas on alates 2020. aastast toimunud tagasiminek 11 liikmesriigis, sest naised ja mehed valivad endiselt eri õppevaldkondi.

Edasiminek tervise valdkonnas on suuresti seiskunud.

Võim ise, vaatamata saavutatud edule, on endiselt kõige nõrgem valdkond: 15 liikmesriigi punktisumma on ikka veel alla 40. Tegelik võrdõiguslikkus oleks 100.

Samuti liiguvad liikmesriigid eri kiirusega. Võrreldes viimase kümne aasta ELi keskmisega jagunevad need kaheks suureks rühmaks. Mõlemas on riike, mis on ELi keskmisest kõrgemal või madalamal.

- **Ülespoole suunatud lähenemine:** Tšehhi, Saksamaa, Eesti, Kreeka, Itaalia, Leedu, Luksemburg, Malta, Austria, Poola, Portugal, Soome ja Rootsi on suurendanud oma soolise võrdõiguslikkuse indeksi punktisummat, vähendades vahet ELi keskmisega.

- **Ülespoole suunatud eemaldumine:** Belgia, Bulgaaria, Taani, Iirimaa, Hispaania, Prantsusmaa, Horvaatia, Küpros, Läti, Ungari, Madalmaad, Rumeenia, Sloveenia ja Slovakkia on samuti suurendanud oma punktisummat, kuid tempoga, mis on kaugendanud neid ELi keskmisest.

Hooldus – tohutu arengupotentsiaal

Kui võimu valdkonnas on näha, mida saab saavutada sihipäraste meetmete ja õigusaktidega, on hooldusvaldkonnas näha, et ees on veel pikk tee.

Laste olemasolu mõjutab endiselt seda, kes teeb enamiku tasustatud tööst. Lastega paarides töötavad isad keskmiselt 92% täistööajast. Emad töötavad 68%. See 24-protsendipunktine erinevus näitab, et osalise tööajaga töötab palju rohkem emasid.

Kodune hooldus näitab sama loo teist külge. Kogu ELis hooldavad kaks viiendikku emasid (41%) lapsi üle 35 tunni nädalas. Sama teeb poole vähem isasid (20%).

Samas näitab Taani, et see ei pea olema tingimata nii. See on ainus liikmesriik, kus ajamahuka lapsehoolduse valdkonnas puudub sooline ebavõrdsus.

Ainult viiendik Taani emasid hoolitseb laste eest nädalas üle 35 tunni, Taani isadest sama palju. Taani on ka üks kuuest liikmesriigist, kus puudub lünk hästi tasustatud vanemapuhkuse lõpu ja tagatud lastehoiukoha vahel.

Vanemapuhkus võib muuta lapsehooldusharjumusi, kuid ainult siis, kui seda kasutavad isad.

Naised moodustavad endiselt 74% vanemapuhkuse kasutajatest 15 liikmesriigis, kus 2024. aasta andmed on kättesaadavad, ja paljud isad kasutavad ainult miinimumi. Otsustav tegur on tasu.

Puhkuse saamise õigus ei taga, et see oleks tasuline: 18% naistest ja 13% meestest vanuses 20–49 aastat ei saaks tasulist vanemapuhkust.

Kui Rootsi kehtestas 1995. aastal neljanädalase isapuhkuse tasuga 75–80% sissetulekust, suurenes isapuhkuse kasutamise osakaal 3%-lt 60%-le.

Kui isad võtavad puhkust, on sellest kasu kõigile: emadele, isadele ja lastele, kellel jääb rohkem aega luua tugevamaid sidemeid. Rootsis tehtud uuringust selgus, et iga kuu, mille isa on vanemapuhkusel, mõjutab ema hilisemat sissetulekut positiivsemalt kui see, kui ema ise oleks vanemapuhkusel ühe kuu vähem.

Sooline võrdõiguslikkus on kestliku majanduskasvu liikumapanev jõud
EIGE uuring leiab, et parem sooline võrdõiguslikkus võib suurendada ELi SKPd elaniku kohta 2050. aastaks 6,1–9,6% ehk 1,95–3,15 triljonit eurot, ning luua 10,5 miljonit uut töökohta. Sama uuring näitab, et kõigi soolise ebavõrdsuse probleemide üheaegne lahendamine annab parema tulemuse kui nende lahendamine ükshaaval.

Võimu valdkond on endiselt ELi kõige keerukam soolise võrdõiguslikkuse valdkond. Nagu on näidanud tänavune indeks, on see samas ka valdkond, kus õigusaktid võivad avaldada tõelist mõju – ja kiiresti. Nüüd on ülesanne tuua sama otsusekindlus kõigisse muudesse valdkondadesse.

Laadige alla soolise võrdõiguslikkuse indeks 2026 ja jagage selle tulemusi, et aidata kaasa riigisisestele poliitikaaruteludele ja edendada meetmete võtmist:
https://eige.europa.eu/publications-resources/publications/gender-equality-index-2026-making-parental-leave-work